

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۶۶ نفت دسامبر

۶۷ سلطان الان جی

۶۸ تحولات انرژی

امکان سنجی توسعه صنایع پالایش

نه در زیستگاه من!

شرایط و مکان یابی احداث پالایشگاه‌ها مهمتر است از این که چه تعداد پالایشگاه در کشور می‌سازیم.

در جریان سفر آذر ماه هیأت دولت به استان مازندران، کلنگ احداث پالایشگاه نفت بهشهر در این استان توسط مقامات دولتی به زمین خورد. بر اساس اطلاعات منتشر شده، اجرای این پروژه با هزینه‌ای بالغ بر ۲ میلیارد یورو طی مدت چهار سال در منطقه حسین آباد بهشهر برنامه ریزی شده است.

پالایشگاه نفت مزبور دومین پالایشگاهی است که در استان مازندران احداث می‌شود. بر اساس برنامه ریزی‌های انجام شده، قرار است پالایشگاه دیگری در منطقه کیاسر سازی با هزینه‌ای بالغ بر ۳ میلیارد دلار احداث شود. گفتنی است اجرای این طرح در جریان دومین سفر استانی هیأت دولت به استان مازندران برنامه ریزی شده است.

در حال حاضر، ظرفیت پالایشگاهی کشور ۱/۷ میلیون بشکه است که در ۹ پالایشگاه تهران، آبادان، اصفهان، بندر عباس، اراک، لوان، تبریز، شیراز و کرمانشاه توزیع شده است.

ویژگی‌های صنعت پالایش

صنعت پالایش بنا بر ویژگی‌های ماهوی خود، اساساً صنعتی سرمایه‌بر و تکنولوژی‌بر محسوب

روند سرمایه‌گذاری‌های سنگین در این بخش، توجه روز افزون به استفاده از تکنولوژی‌های جدید در زمینه مهار و کنترل آلاینده‌های ناشی از فعالیت‌های پالایشی، وضع مالیات‌های مختلف بر مصرف فرآورده‌های نفتی در جهت تشویق به جایگزینی سوخت‌های پاک و سازگار با محیط زیست و اعمال استانداردهای بسیار سخت گیرانه زیست محیطی بر عملیات پالایشی، بخشی از سیاست‌های اعمال شده در این زمینه می‌باشند.

اتخاذ این سیاست‌ها موجب بروز تغییراتی در مقیاس فعالیت‌های پالایشگاه‌ها در کشورهای صنعتی طی سال‌های اخیر شده است. در نتیجه این تغییرات، پالایشگران طی سال‌های اخیر به سمت تعطیلی واحدهای پالایشی با مقیاس کوچک، ادغام پالایشگاه‌ها و توسعه مقیاس فعالیت در پالایشگاه‌های موجود به جای افزودن بر تعداد پالایشگاه‌ها حرکت کرده‌اند. چنین اقداماتی علاوه بر توسعه سود آوری فعالیت‌ها، توجیه اقتصادی فعالیت پالایشگاه‌ها را در ابعاد قابل ملاحظه‌ای افزایش داده و امکان روزآمد سازی تمهیدات زیست محیطی لازم را برای تداوم فعالیت‌های پالایشی فراهم ساخته است.

صنعت چند منظوره

رشد روز افزون تقاضای فرآورده‌های نفتی در ایران طی دهه‌های اخیر، نیاز به واردات را به خصوص در مورد بنزین و گازوییل به الزامی گریز ناپذیر طی این سال‌ها تبدیل کرده است. بر اساس آخرین اطلاعات منتشر شده (پاییز ۸۹)، متوسط مصرف روزانه بنزین در کشور رقمی معادل ۶۲ میلیون لیتر و متوسط تولید

می‌شود. حجم نسبتاً بالای سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز برای احداث یک واحد پالایشگاهی در مقایسه با سایر واحدهای صنعتی، لزوم اطمینان از دسترسی به خوراک مطمئن و مداوم و دسترسی به بازارهای فروش قابل اتکا جهت عرضه محصولات و فرآورده‌های نفتی در قیمت‌های رقابتی منطقه‌ای و بین‌المللی، صنعت پالایش را به صنعتی خاص با حساسیت‌های ویژه تبدیل کرده است.

از سوی دیگر، حجم بالای ملاحظات زیست محیطی در خصوص فعالیت پالایشگاه‌های نفت، موجب شده است مکان یابی این پالایشگاه‌ها به یکی از حساس‌ترین و بحث برانگیزترین موضوعات مطرح در بخش توسعه صنعت پالایش در دنیا تبدیل شود. احداث پالایشگاه‌های جدید از سوی شرکت‌های نفتی در بسیاری از ایالت‌های آمریکا که قطب صنعت پالایش دنیا محسوب می‌شود، با شعار NIMBY (Not In My Backyard) از سوی اهالی و ساکنان منطقه مواجه می‌شود که به مفهوم مخالفت با ایجاد پالایشگاه در محیط زندگی و تبعات زیست محیطی و صنعتی ناشی از آن است.

صنعت پالایش در دنیا طی سال‌های اخیر تحولات مختلفی را شاهد بوده است. از مهمترین علل کاهش

مبنای مفروضات واقع بینانه و روش‌های رایج انجام مطالعات اقتصادی ضروری است. همچنین حذف نگاه اشتغالزایی به طرح‌های حوزه پالایش در کشور اجتناب ناپذیر است، چرا که پالایش صنعتی متکی به تکنولوژی و سرمایه است و نگاه اشتغالزایی به این صنعت، می‌تواند اشکالات ساختاری را بر طرح‌های در دست مطالعه در این بخش مترتب سازد.

پالایشگاه‌های خارجی ایران

البته کشورمان علاوه بر داخل، نیمه‌نگاهی هم به گسترش صنایع پالایشی در خارج از مرزها دارد.

در طول چند سال اخیر، ایران رایزنی‌های زیادی را برای توسعه سرمایه‌گذاری در حوزه صنایع پالایشی انجام داده است که مشارکت در ساخت پالایشگاه در کشورهای مالزی،

اندونزی و سوریه از آن جمله‌اند. گفتنی است سهم سرمایه‌گذاری ایران در ساخت این سه پالایشگاه در خارج از کشور نزدیک به ۳۰ درصد از کل برآورد هزینه‌ها و برابر با ۴ میلیارد دلار است.

توسعه سیستم پالایشگاهی، اگر چه کمک شایانی به توسعه صنعت نفت کشور می‌کند، اما چالش‌ها را نباید نادیده گرفت. ■

پذیر می‌سازد، ویژگی‌های مهمی هستند که باید در خصوص طرح‌های جدید پالایشی مد نظر قرار گیرند. در نقطه مقابل، احداث پالایشگاه‌هایی با مقیاس کوچک و در نقاطی که دسترسی محدودی به مبادی

تأمین خوراک و بازارهای صادراتی یا مصرف داخلی دارند، علاوه بر کاهش سود آوری اقتصادی، زمینه ساز توسعه پراکنده مراکز پالایشی آلوده محیط زیست با ظرفیت‌های محدود، در نقاط مختلف کشور خواهد شد.

بر این اساس و با توجه به تعدد طرح‌های پالایشی پیش‌بینی شده، انجام مطالعات دقیق در خصوص سود آوری واحدهای پالایشی مورد نظر جهت احداث، بر

روزانه آن معادل ۴۵ میلیون لیتر است که این شکاف ۱۷ میلیون لیتری باید از محل واردات (و اخیراً بنزین تولیدی در واحدهای پتروشیمی) تأمین شود. همچنین نیاز روزافزون به نفت‌گاز که کاربرد گسترده‌ای در بخش‌های مختلف مصرف‌کننده انرژی در کشور دارد موجب شده است بخشی از نیاز کشور به این فرآورده نفتی از محل واردات تأمین شود.

طی سال‌های اخیر، برنامه ریزان حوزه انرژی تمهیداتی را برای افزایش ظرفیت تولید بنزین و نفت‌گاز در واحدهای پالایشی موجود از یک سو و ایجاد پالایشگاه‌های جدید در اقصی نقاط کشور از سوی دیگر اندیشیده‌اند. در حال حاضر، طرح‌های توسعه ظرفیت‌های پالایشی در پالایشگاه‌های اصفهان، تهران، آبادان، بندر عباس و اراک در حال تکمیل‌اند. همچنین ۷ طرح پالایشی با مقیاس‌های

تجاری در استان‌های مختلف برنامه ریزی شده که مهم‌ترین این طرح‌ها، طرح پالایشگاه ۳۶۰ هزار بشکه‌ای ستاره خلیج فارس است.

پالایشگاه مزبور را باید نمونه یک طرح کاملاً تجاری پالایشگاهی دانست. برخورداری از ظرفیت بالا که صرفه‌های مقیاس را در اجرای این طرح تحقق می‌بخشد و موقعیت جغرافیایی طرح که دسترسی به خوراک و بازارهای صادراتی را با حداقل هزینه امکان

نفت دسامبر

گزارش «اقتصاد ایران» از بازار جهانی نفت

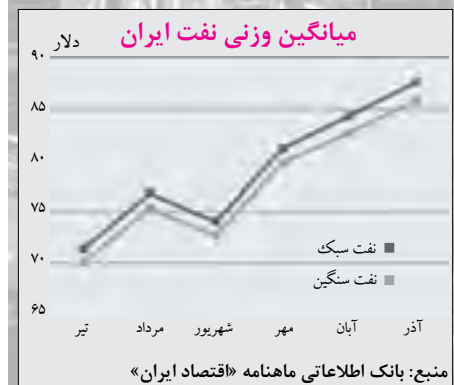
و ۲/۱۵ میلیون بشکه افزوده شده است. با وجود این که انتظار کاهش بیشتر قیمت در معاملات روز گذشته وجود داشت، اما ادامه برودت هوا در آمریکا و مطرح شدن مباحثی در زمینه کاهش بیشتر مالیات در این کشور بین دمکرات‌ها و جمهوری خواهان، مانع از آفت بیشتر قیمت‌ها شد. این تصمیم اوپاما به دلیل نگرانی وی از شرایط بازار اوراق قرضه و تأثیرات منفی آن بر اقتصاد اتخاذ شده است.

یافت و در سطح بشکه‌ای ۸۷/۲۸ دلار تثبیت شد. نوسانات قیمت این نفت خام در ۸ روز اول دسامبر در محدوده ۸۷/۳۳ تا ۸۷/۹۹ دلار گزارش شده است. بهای نفت خام برنت در بازار لندن نیز با ۶۲ سنت کاهش به بشکه‌ای ۹۹/۷۷ دلار رسید.

اداره اطلاعات انرژی آمریکا طی گزارشی میزان ذخیره سازی نفت خام و فرآورده‌های نفتی آمریکا را طی هفته منتهی به سوم دسامبر اعلام کرد که طبق آن، موجودی نفت خام این کشور کاهشی بیش از میزان مورد انتظار داشته و در مقابل، بر موجودی فرآورده‌های نفتی افزوده شده است. بر این اساس، ذخیره نفت خام ایالات متحد با ۳/۸۲ میلیون بشکه کاهش به ۳۵۵/۱۷ میلیون بشکه رسیده است. در مقابل میزان واردات، روزانه ۶۰۷ هزار بشکه بیشتر شده است. همچنین ضریب بهره برداری پالایشی ۴/۹ درصد افزایش یافته و به ۸۷/۵ درصد ظرفیت اسمی رسیده است.

به دنبال افزایش شدید ذخیره سازی‌های فرآورده‌های نفتی آمریکا، بهای نفت خام در بازارهای جهانی در روز چهارشنبه برای دومین روز متوالی کاهش یافت. این آفت پس از صعود قیمت‌ها به بشکه‌ای ۹۰ دلار صورت پذیرفته است.

قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت در بازار بورس نیویورک برای تحویل در ماه ژانویه ۲۱ سنت کاهش

منطقه	نفت سبک	نفت سنگین
آسیا	۸۷/۷۳	۸۵/۶۳
شمال غربی اروپا	۸۷/۷۹	۸۶/۳۹
مدیترانه	۸۶/۷۷	۸۴/۹۷
آفریقای جنوبی	۸۷/۸۷	۸۶/۴۷
میانگین وزنی	۸۷/۶۵	۸۵/۸۰

یادداشت: متوسط اول تا هشتم دسامبر استخراج: «اقتصاد ایران» از امور بین‌الملل شرکت ملی نفت

اما ذخیره سازی بنزین و فرآورده‌های میان تقطیر ۳/۸۱